

Balles muzikants Jānis Zieds – Ziediņš: «Man patīk radīt svētkus»

Egita Terēze Jonāne

Jānis Zieds-Ziediņš spēlē ballēs no pusaudža vecuma, viņu labi pazīst gan Preiļu novadā, gan citos Latgales reģionos. Sarunā «Vietējai Latgales Avīzei» Jānis atzina, ka viņu varētu dēvēt par svētku, nevis balles muzikantu, jo viņu labprāt uzaicina radīt muzikālo noskaņu arī jubilejās, kāzās, pagasta svētkos, korporatīvos.

Pārzina balles repertuāru un komponē dziesmas

«Tas ir ļoti labi, ka muzikants prot spēlēt vairākus instrumentus, taču tehnika ir tehnika, tomēr ir svarīgi, ko tu spēji un proti darīt pats, kā tev izdodas atrast to repertuāru, kas tam cilvēkam vai balles dalībniekiem ir saprotamāks, tuvāks. Tāpēc cenšos ieklausīties sevī, intuitīvi sajūst, ko cilvēki vēlas dzirdēt. Ir taču teiciens, ka ir noskaņu mūzika. Ballēs sabrauc dažādi cilvēki ar dažādu noskaņu, un pašam ir gandarījums, ja esi atradis īsto repertuāru. Tāpēc dziesma katrā nākamajā ballē skan citādāk. Un ja cilvēki sāk deļot, dzied līdzī un dara to priecīgi, tad paša sirds līkmo,» teica Jānis, komentējot jautājumu, kā viņš zina, kas patiks 25 gadus vecam jubilāram un kas sirmajiem zelta laulību jubilāriem.

Dienesta un kolhozu laikos Jānis iemācījās dziedāt arī tās dziesmas, kas patika krieviski runājošajiem, vēlāk, Latvijai atgūstot brīvību, repertuārā parādījās dziesmas, kas bija padomju varas aizliegtas. Šodien Jānis uz balli vai pasākumu dodas, apbruņojies ar dziesmām, kuras iesaka balles gaviļnieks un kuras patīk arī pašam. Ir bijis arī tā, ka Jānis nezināja līdz pašai pirmajai dziesmai, kāds repertuārs būs, ļāvās sajūtām, pēc tam cilvēki teica, ka tā bijusi vislabākā balles.

Jānis arī komponē dziesmas, un vairākas var dzirdēt diskā, kas tapis sadarbībā ar Irēnu Kjarķu. Atminamies, cik nesen bija Covid-19 aizliegumi, un Jānis arī tad turpināja būt radošs. Savā lauku sētā nofilmēja dziesmas videoklipu ar stirnu, kura pieradinājās pati (šo video var atrast Preiļu Galvenās bibliotēkas mājaslapā).

«Kā sākās draudzība ar mūziku?»

Jāņa tēvs spēlēja akordeonu kapelā (ģimene dzīvoja toreizējā Jēkabpils rajonā), vēlāk arī brālis ņēma akordeonu rokās, un Jānis, būdams jaunākais, sekoja brāļa piemēram. Abi tos mazākos akordeonus bija pat izjaukuši, jo gribējuši zināt, kur rodas skaņa. Tad brāļi paaugās lielāki, sāka apgūt arī ģitāras spēli, un, kā atminējās Jānis, viņam pietrūcis pacietības sagaidīt, kad brālis beigs improvizēt vienu un to pašu gabalu, sacīdams, ka grib attīstīt savu spēles meistarību. Tāpēc Jānis nesa ārā skandu, pievienoja ģitāru un spēlēja savam priekam. Mamma gan esot bārušies, kāpēc ir jāskan visiem laukiem.

Pirmās publiskās uzstāšanās

Kad Jānis aizgāja uz Sūnu astoņgadīgo skolu (tagadējā Kūku pagastā), klases audzinātāja mudināja Jāni gan muzicēt, gan sportot – abas lietas viņam padevās ļoti labi. Jāiestarpina, ka Jānis vieglatlētiskā bija izcīnījis daudzas dažāda kaluma godalgas, un sporta skolotājs aģitēja viņu iestāties tobrīd Murjāņu sporta skolā. Tomēr viņš palika uzticīgs mūzikai un iesaistījās vokāli instrumentālajā ansambli, un viņa pirmais mūzikas instruments bija bungas. Ar šodienas pieredzi Jānis teic, ka ne katrs muzikants var būt bundzinieks, bundziniekam nepietiek pārvaldīt mūzikas ritmu, viņam mūzika ir jājūt.

«Skolas gados jau bija pirmās spēlētās balles skolā. Tobrīd mācījies piektajā – sestajā klasē, un mēs ar brāli Aivaru un vēl vienu skolas biedru (es situ bungas, brālis spēlēja solo ģitāru, bet skolas biedrs – basģitāru) palūdzām, vai varētu uzspēlēt skolas balles starpbrīžos. Mums atļāva, mēs kāpām uz skatuves un jutāmies svarīgi. Brālis man vienmēr atgādināja, lai es netaisot tos šķīvjus vaļā, lai nav tāds «pss, pss, pss». Atceiros, ka pēc balles vajadzēja skriet sportot, un tā ilgus gadus. Vēlāk palika tikai mūzika,» atminējās Jānis.

Muzicēja, mācoties par traktoristu

Pēc Sūnu astoņgadīgās skolas Jānis iestājās Ērgļu lauksaimniecības tehnikumā, lai iegūtu traktorista diplomu (viņam patika elektronika, taču mamma pierunāja doties nevis uz Rīgu, bet gan uz Ērgļiem, jo tie atradās tuvāk mājām). Arī tur Jānis iesaistījās vokāli instrumentālajā ansambli «Daivie» kā basģitārists, tā turpināja savu balles muzikanta karjeru, vienlaikus dziedāja arī Madonas folkloras kopā «Skandinieki» un pārstāvēja tehnikumu sporta sacensībās. «Tā kultūras dzīve neietekmēja mācības tehnikumā – biju viens no labākajiem skolēniem, arī skolotāji bija saprotoši, ka nevarēju būt skolā, jo bija jāspēlē ballē vai koncertā,» pastāstīja Jānis.

Pateicīgs daudziem muzikantiem par kopā muzicēšanu

Jānis saka, viņam ir palaimējies satikt un muzicēt kopā ar talantīgiem muzikantiem. Savulaik viņš būtu iesaistījies slavenajā grupā «Zvaigznīte», taču pēc stiprākas vārdu apmaiņas ar šīs grupas bundzinieku, Jānis nolēma, ka šajā grupā nespēlēs. Vēlāk, atgriezies no dienesta armijā (viņš muzicēja arī tur), Jānis iesaistījās gan Aizkalnes pagasta grupā «Mīnuss» kopā ar Māri Pastaru, gan arī Preiļu kultūras nama pasākumos. Toreiz notika vokāli instrumentālo ansambļu un grupu konkursi, un Jānis ar dažādiem kolektīviem ir izcīnījis pirmās – otrās pakāpes diplomus.

«Viņš atceras: «Ballēs, koncertos, konkursos spēlēja dzīvās mūzikas «blices», nevis ar sintezatoriem un citiem elektroniskiem instrumentiem apbruņojušās grupas vai viens solo muzikants. No tiem laikiem man patīk koncerti, jo tad tu vari visu saplānot tā, ka viss skan labi no pirmās dziesmas līdz pēdējai. Spēlēt dzīvajā – tā ir bauda gan pašiem muzikantiem, gan koncerta vai balles dalībniekiem. Toreiz es spēlēju akordeonu, vēlāk – basģitāru un solo ģitāru. Turklāt balles notika līdz nākamās dienas rīta septiņiem – astoņiem, un tas nekas, ka tev nākamajā rītā jābūt darbā.»

Manā laikā bija labi bundzinieki Valdis Kokins, krievu puisis Igors, arī Juris Zorģis. Pagājušā gadsimta astoņdesmitajos gados spēlēja kopā arī ar Romualdu Kairānu, mums bija skaļa, asa «blice» (braucām uz konkursu Talsos, un mūsu grupa izcīnīja pirmo vietu, bet es kā solists – otro). Strādāju kopā ar talantiem Lauri un Arvīdu (viņam bija absolūtā dzirde). Sadarbojos ar Irēnu Kjarķu (šķiet, ar Irēnu ir bijusi visilgākā sadarbība) un Bonifāciju Lazdānu, viņš var paņemt rokās vijoli vai akordeonu, un dziesma skan jau citādāk. Te varētu nosaukt vēl virkni citu muzikantu. Esmu pateicīgs viņiem par dzīvo «blici», sarunām, pārbraucieniem, kopā muzicēšanu. Tas bija skaists laiks. Diemžēl balles muzikantu lielākais izaicinājums ir alkohols, tas daudzus talantus ir aizsāucis tai saulē.»

Apskaņo pasākumus

Jāni var satikt gandrīz visos pasākumos, kas notiek kādā no Preiļu novada kultūras namiem, jo viņš apskaņo tos. Pati Jāni pirmo reizi iepazinu pirms vairākiem gadiem Kaplavas zirgu sētas «Klajumi» saimnieku Ilzes Stabulnieces un Viktora Piļščikova rīkotajās Kumeļu rotaļās. Toreiz Ilzei jautāju, kuram ir tik laba muzikālā gaume, jo kā fona mūzika skanēja laba latviešu un ārzemju mūzika. Tas bija Jānis Zieds-Ziediņš, iepazīstināja Ilze. Arī šovasar Jānis apskaņos Kumeļu rotaļas.

Lai skaņa būtu kvalitatīva, lai varētu improvizēt ar skaļumu, Jānis daudz naudas investē aprīkojumā, tostarp gaismas elementos, uzsver, ka viņam pašam svarīgi ir radīt svētku sajūtu, noskaņu, ka cilvēks profesiju vai darbu nedrīkst mērīt tikai ar naudu. Kad viņš apskaņoja un gaismoja Raimonda Paula koncertu Preiļos, producenti esot nācis klāt un jautājis, lai parādīt viņam gaismotāju, viņš visu koncertu zinājis, ka strādā tāds, kurš «šo drēbi» pārzina labi.

Varbūt atkal skanēs arī akordeons

Atbildot uz jautājumu, kāds cilvēks var būt labs balles muzikants, Jānis ieturēja mazu pauzi, apdomāja, un kā pirmās uzsvēra rakstura īpašības – pacietību, diplomātiju un atvērtību. Jānis arī runāja par muzikālo dzirdi, muzikālo gaumi, vēlēšanos un prasmi spēlēt kādu vai vairākus instrumentus.

«Man nav muzikālās izglītības, mūzikas instrumentus (bungas, klavieres, ģitāru, akordeonu) un dziesmas esmu apguvis pašmācības ceļā. Kolēģi mūziķi ir teikuši, ka man esot laba, pat unikāla balss, jo es varu dziedāt pat operu ārijas. Un ja tev ir tāda laba balss un ja tev padodas spēlēt mūzikas instrumentus, tad ir jāmuzicē. Es labprāt spēlētu dzīvajā «blicē» arī šodien, taču nav vairs tādu muzikantu, ar kuriem var sapsrāties uz skatuves pat no pusvārda. Tāpēc man ir tikai mans sintezators, ģitāra un balss, ar kuru mīlu improvizēt, un tagad domāju, varbūt vajadzētu atgriezties arī pie akordeona. Man patīk, kā skan akordeons,» teica Jānis.

Iestarpināšu, ka Jānis arī pats prot atpūsties. Viņš savā lauku mājā lolo divus vācu aitu sugas suņus un daudzās vistas, uzlabo esošās ēkas vai būvē jaunas, labprāt arī ceļo ar ģimeni.

Jānis atzina, ka nav rēķinājis, cik baļļu, kāzu, jubileju, pagasta svētku ir spēlēts (paldies Dievam, bēres ir retāk, iestarpināja viņš), uzsvēra, ka tas patiesībā nav jau arī svarīgi. «Man patīk radīt svētkus,» Jānis mūsu sarunā atkārtoti bieži. Arī atvadoties viņš novēlēja lasītājiem svinēt svētkus no sirds un ar tiem cilvēkiem, kuri ir svarīgi.

Jāņa brālis Aivars Zieds-Ziediņš: «Mūzikas ceļa gājējs sākumā biju es, tad iesaistījās Jānis, un mēs neesam profesionāļi (mums nebija nedz vokālo pedagoga, nedz arī mūzikas skolu). Vēlāk gan Jānis turpināja iet muzicēšanas ceļu, bet es izvēlējos lauksaimniecību. Un Jānis, izmantojot savas vokālās un skatuviskā dotības un muzicēšanas spējas, gaismas, mūzikas, apskaņošanas aparatūru, ir kļuvis savā jomā, savā vidē, gribu pat teikt – starp savējiem – par (un angļiski tas skan labāk) «showman», respektīvi, par cilvēku, kurš rada šovu, kurš rada svētkus. Jānis visu mūžu ir gājis uz šo mērķi apzināti, pamatīgi strādājis un pilnveidojoties.»

Novēlu Jānim turpināt radīt svētkus – viņam tas padodas, un viņam tas patīk. Bet kas to zina, varbūt reizē abi atkal kāpsim uz skatuves, mums jau muzicēšana ir asinīs.» ▣

«Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem». «Par projekta raksta «Balles muzikants Jānis Zieds-Ziediņš: «Man patīk radīt svētkus»» saturu atbild SIA «Vietējā»».

MAF
Mediju atbalsta fonds